

**BADIIY ADABIYOTDA METAFORA. TOHIR MALIKNING "MURDALAR
GAPIRMAYDI" ASARI MISOLIDA**

Shavkat Niyozov

Buxoro davlat universiteti

lingvistika: o'zbek tili yo'nalishi 2-bosqich magistranti

Annotatsiya: *Ushbu maqola badiiy adabiyotda ko'chim turi bo'lmish metafora hamda uning adabiyotda ishlatilishini yoritishga bag'ishlanadi. Bilamizki, badiiy adabiyotda eng muhim qurol bu so'zdir. So'zni qanchalik tushunarli va ta'sirchan qilib yetkazib berish bo'lsa badiiy tasvir vositalari orqali amalga oshiriladi. Metafora nafaqat she'riyatda, balki nasrda ham keng qo'llaniladi. Biz ushbu maqola orqali metafora atamasining badiiy adabiyotda qo'llanilishi hamda shoir yoki nosirning o'z asarlarida qo'llash maqsadlarini keltirib, misollar orqali isbotlab ketmoqchimiz. Shu maqsadda Tohir Malikning "Murdalar gapirmaydi" asarini tahlil qilishga harakat qildik.*

Kalit so'zlar: *Tohir Malikning "Murdalar gapirmaydi" asari, ko'chim, metafora, o'xshatish, ko'takchi, shakl yasovchi qo'shimchalar, tobe so'z, hokim so'z.*

Абстрактный: *Данная статья посвящена объяснению метафоры, являющейся разновидностью переноса в художественной литературе, и ее использованию в литературе. Мы знаем, что самое важное оружие в художественной литературе — это слово. Наиболее понятная и выразительная подача слова осуществляется посредством художественных образов. Метафора широко используется не только в поэзии, но и в прозе. В этой статье мы хотим доказать использование термина метафора в художественной литературе и цели его использования поэтом или прозаиком в своих произведениях и доказать это на примерах. Для этого мы попытались проанализировать произведение Тахира Малика «Трупы не говорят».*

Abstract: *This article is devoted to the explanation of metaphor, which is a type of transference in fiction, and its use in literature. We know that the most important weapon in fiction is the word. The most understandable and impressive delivery of the word is carried out through the means of artistic images. Metaphor is widely used not only in poetry, but also in prose. Through this article, we would like to prove the use of the term metaphor in fiction and the purposes of its use by poets or prose writers in their works and prove it through examples. For this purpose, we tried to analyze Tahir Malik's work "The corpses do not speak".*

Key words: *Tahir Malik's "The dead do not speak", transference, metaphor, simile, auxiliary, formative adverbs, subordinate clause, governing clause.*

Ikki narsaning bir-biriga o'xshashligi asosida bir so'z bilan ikkinchisini atash metafora (yunoncha metaphore-ko'chirish) deb atalib, u so'z ma'nosini kuchaytirishga xizmat

qiladi. Narsa o'z xususiyat, shakl, harakat, rang, hid, hajm va shu kabi biror belgisiga ko'ra boshqa shu xususiyatga ega bo'lgan narsaning nomini oladi. Metafora usuli bilan bir so'zning ma'nosi ikkinchisiga ko'chganda, o'sha predmet uchun umumiy bo'lgan belgi tushunchada saqlanib qoladi. Metafora usuli bilan ma'no ko'chirish asosan badiiy adabiyotlarda uchraydi. Bu yozuvchining fikrini ta'sirchan qiladi va uning badiiy estetik qobiliyatini namoyon qiladi. Shuning uchun ham shoir va yozuvchilar bilan badiiy asar yaratishda bunday tasviriy vositalar bilan do'st tutunishadi.

Metafora - xayoliy ravishda ikkita bir-biriga o'xshamaydigan narsalar o'rtasida taqqoslashni keltirib chiqaradigan adabiy vosita hisoblanadi. Bunda A narsa ya'ni tobe so'z B narsa ya'ni hokim so'zning yaratilishini taminlaydi. Ushbu tenglama usuli orqali metafora noma'lum tushunchani ma'lum bir tushuncha bilan rangbarang bog'lash orqali tushuntirishga yordam beradi; mavhum g'oyalarni konkretlashtirishga; tushunib bo'lmaydigan tushunchalarni esa tushunarli bo'lishiga katta xizmat qiladi. Undan tashqari ritorik vosita sifatida asar o'quvchi, mushtariylarning diqqatini o'ziga jalb qila oladi. E'tibor bergan bo'lsangiz, metafora har doim so'zma-so'z tarjima qilinmaydi, balki butun ma'noga nisbatan kontekstga ko'ra tarjima qilinadi. Turli manbalarda metaforani adabiyot uchun tomchi suvdek muhim hisoblashadi. Chunki yozuvchilar yoki shoirlar o'z asarlariga badiiy bo'yoq berish uchun yoki boyoqdorlikni yaratish uchun metafordan juda ko'p foydalaniladi. Ba'zan esa bir metafor butun bir gapning tarjimoni ham bo'lishi, agar bu vosita olib tashlansa, matn o'z ma'nosini yo'qotishi ham mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Tohir Malik. "Murdalar gapirmaydi". Toshkent. 2006.
2. Hozirgi o'zbek adabiy tili. 2-kitob. A. Nurmonov, A. Sobirov, Sh. Yusupova. Toshkent. Ilm-ziyo. 2016.
3. Qurbanova. M. "Matn tilshunosligi" Toshkent. Universitet. 2014.
4. R. Sayfullayeva. Hozirgi o'zbek adabiy tili.